

Kohtuasi C-599/20

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

13. november 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

3. november 2020

Kaebaja:

UAB „Baltic Master“

Teine menetlusosaline:

Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

Põhikohtuasja ese

Imporditava kauba tolliväärtuse määramine. Kauba müüja ja ostja omavahelise seotuse tuvastamine.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Nõukogu määruse nr 2913/92 ja komisjoni määruse nr 2454/93 sätete tõlgendamine; ELTL artikli 267 kolmas lõik.

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artikli 29 lõike 1 punkti d ja komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artikli 143 lõike 1 punkti b, e või f tuleb tõlgendada nii, et ostjat ja müüjat peetakse omavahel seotud isikuteks, kui – nagu käesoleval juhul – puuduvad dokumendid (ametlikud andmed), mis tõendaksid äripartnerlust või kontrolli all olemist, kuid tehingute sõlmimise asjaolud on objektiivsete tõendite põhjal iseloomulikud mitte majandustegevusele tavapärasel tingimustel, vaid pigem juhtudele, mil 1) tehingupoolte vahel on iseäranis tihedad ärisuhted, mis põhinevad suurel vastastikusel usaldusel, või 2) üks tehingupool on teise kontrolli all või mõlemad ühe kolmanda isiku kontrolli all?

2. Kas määruse (EMÜ) nr 2913/92 artikli 31 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see keelab määrata tolliväärtust riigisisese andmebaasi andmete põhjal, mis puudutavad selliste sama päritoluga kaupade tolliväärtust, mis ei ole küll sarnased kaubad määruse (EMÜ) nr 2454/93 artikli 142 lõike 1 punkti d tähenduses, kuid kuuluvad samasse TARICi rubriiki?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik“): artikli 29 lõike 1 punkt d, artikli 30 lõike 2 punkt b ja artikkel 31.

Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1993, L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3;

edaspidi „rakendusmäärus“): artikli 142 lõike 1 punkt d, artikli 143 lõike 1 punktid b, e ja f, artikli 151 lõige 3 ja 23. lisa.

Komisjoni 19. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1031/2008, millega muudetakse tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühist tollitariifistikku käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisa (ELT 2008, L 291, lk 1).

Komisjoni 30. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 948/2009, millega muudetakse tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühist tollitariifistikku käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisa (ELT 2009, L 287, lk 1).

Viidatud riigisisese õiguse sätted

Määruste nr 2913/92 ja nr 2454/93 Leedu Vabariigi kohaldamise eeskiri, mis on kiidetud heaks Leedu Vabariigi Valitsuse 27. oktoobri 2004. aasta resolutsiooniga nr 1332 (edaspidi ka „resolutsiooniga nr 1332 heaks kiidetud eeskiri“):

Punkt 12

„Identsete või sarnaste kaupade tehinguväärtuse põhjal tolliväärtuse määramise meetodit ja ühenduse tolliseadustiku artiklit 31 kohaldades kasutab toll kauba tolliväärtuse määramiseks tolliameti hallatavas andmebaasis kogutud andmeid kauba tolliväärtuse kohta. Korra, mis reguleerib sellest andmebaasist andmete valimist, nende andmete kasutamist ja kauba tolliväärtuse määramise otsuse vormistamist vastavalt nimetatud andmebaasi kogutud andmetele kehtestab tolliameti peadirektor.“

Imporditava kauba tolliväärtuse määramise kontrolli eeskiri, mis on kiidetud heaks Leedu Vabariigi Rahandusministeeriumi juures tegutseva tolliameti direktori 28. aprilli 2004. aasta käskkirjaga nr 1B-431 (edaspidi ka „tolliameti eeskiri“):

Punkt 7

„Tolliametnikud kasutavad tolliameti kehtestatud korra kohaselt koostatavat kaupade tolliväärtuse määramise andmebaasi järgmistel eesmärkidel: 7.1. et võrrelda imporditava kauba tolliväärtust varem imporditud kaupade omaga ja kontrollida kaupade tolliväärtuse paikapidavust; 7.2. et valida muude tolliväärtuse määramise meetodite kasutamiseks või lisatagatiste arvutamiseks teave kaupade väärtuse ja hinna kohta.“

Punkt 24

„Kui võetakse vastu [tolliameti] eeskirja punkti 20 alapunktis 4 viidatud otsus (kasutada tolliväärtuse määramiseks identsete või sarnaste kaupade tehinguväärtuse meetodit), on kohustuslik järgida ühenduse tolliseadustiku rakendussätete artiklit 150. Kui tollivormistuse ajal ei ole võimalik järgida

tolliseadustiku rakendussätete artikli 150 nõudeid, määratakse kauba tolliväärtus kindlaks vastavalt ühenduse tolliseadustiku artiklile 31 (meetod 6). Meetodi 6 kohaselt kauba tolliväärtuse kindlaksmääramisel peab kohaldatav kauba hind olema lähedane identse või sarnase kauba hinnale; siiski on lubatud kohaldada nende meetodite suhtes kehtestatud nõudeid paindlikumalt (näiteks võib „90 päeva nõuet“ kohaldada paindlikumalt, samuti võivad kaubad olla valmistatud muus riigis kui see, kus on valmistatud kaubad, mille tolliväärtust määratakse, kohaldada võib ekspordiriigi hinda jne).“

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse lühikirjeldus

- 1 Aastatel 2009–2012 importis kaebaja Leedusse eri kogustes Malaisia päritolu kaupu, mis olid ostetud äriühingult „Gus Group LLC“ (edaspidi ka „müüja“) ja mida kaebaja nimetas deklaratsioonides „kliimaseadmete osadeks“ ja mida ta deklareeris üheainsa kaubakoodi (TARIC) all, märkides nende osade kogukaalu kilogrammides (edaspidi ka „vaidlusalune kaup“). Nendes deklaratsioonides märkis kaebaja vaidlusaluse kauba tolliväärtuseks tehinguväärtuse, s.o talle esitatud arvetel märgitud hinna.
- 2 Pärast seda, kui Vilniaus teritorinē muitinē (Vilniuse piirkondlik tolliasutus; edaspidi „toll“) oli korduvalt kontrollinud kaebaja tegevust seoses selle kauba impordiga, keeldus ta aktsepteerimast impordideklaratsioonides märgitud tehinguväärtust. Toll määras kauba tolliväärtuse vastavalt ühenduse tolliseadustiku artiklile 31, lähtudes seejuures andmetest, mis on saadaval tolliinfosüsteemis kauba tolliväärtuse määramiseks (edaspidi ka „PREMI andmebaas“).
- 3 Niisuguse otsuse tegemisel asus toll muu hulgas seisukohale, et kaebajat ja müüjat tuleb ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 1 punkti d kohaldamisel pidada seotud isikuteks ning et vaidlusaluse kauba tolliväärtust ei saa kindlaks määrata ühelgi selle seadustiku artiklites 29 ja 30 nimetatud meetodil.
- 4 Kaebaja esitas tolli aruande peale vaide Muitinēs departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (Leedu Vabariigi rahandusministeeriumi juures tegutsev tolliamet, edaspidi „tolliamet“). Olles kaebaja vaide läbi vaadanud, jättis tolliamet oma otsusega tolli aruande muutmata. Kaebaja esitas selle otsuse peale kaebuse Mokestinų ginčų komisja prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (Leedu Vabariigi valitsuse juures tegutsev maksuvaidluste komisjon). See organ jättis vaidlustatud tolliameti otsuse muutmata.
- 5 Kaebaja esitas maksuvaidluste komisjoni otsuse peale kaebuse Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse halduskohus, Leedu) ja ühtlasi palus esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse ühenduse tolliseadustiku artiklite 29, 30 ja 31 ning rakendusmääruse artikli 143 teatavate sätete tõlgendamise kohta.
- 6 Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse halduskohus, Leedu) jättis kaebaja kaebuse rahuldumata. Pärast kaebaja apellatsioonkaebuse läbivaatamist

jättis Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus) esimese astme kohtuotsuse muutmata.

- 7 Pärast seda, kui Euroopa Inimõiguste Kohus oli otsustanud, et Leedu Vabariigi kohtud ei ole piisavalt põhjendanud, miks nad keeldusid Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotlust esitamast, ning on seega rikkunud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõiget 1 (16. aprilli 2019. aasta kohtuotsus *Baltic Master vs. Leedu* (avaldus nr 55092/16), punktid 40–43), uuendas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus) halduskohtumenetluse.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

Esimene eelotsuse küsimus

- 8 Selleks et teha kindlaks, kas käesolevas asjas vaidlusaluse kauba tolliväärtuse määramisel oli mõistlik mitte tugineda tehinguväärtusele, tekib kõigepealt küsimus, kas kaebajat ja vaidlusaluse kauba müüjat saab pidada seotud isikuteks ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 1 punkti d tähenduses.
- 9 Ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 1 punktist d ja lõike 2 punktist a tuleneb, et kui ostja ja müüja on omavahel seotud, aktsepteeritakse tehinguväärtust tingimusel, et ostja ja müüja seotus ei mõjutanud hinda.
- 10 Mis puudutab isikute „seotuteks“ tunnistamist, on rakendusmääruse artikli 143 lõikes 1, milles selgitati ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 1 punkti d sõnastust, ammendavalt loetletud juhud, mil isikuid peetakse seotuks.
- 11 Käesoleval juhul ei ole ühtegi dokumenti, mis otseselt tõendaks müüja ja kaebaja vaheliste seotust rakendusmääruse artikli 143 lõike 1 tähenduses. Puuduvad ametlikud andmed, mis võimaldaksid pidada neid isikuid *õiguslikult seisundilt* äripartneriteks rakendusmääruse artikli 143 lõike 1 punkti b tähenduses või kinnitaksid sama määruse artikli 143 lõike 1 punktides e ja f viidatud otsese või kaudse omandi (kontrolli) tunnuste esinemist.
- 12 Teisest küljest on käesolevas asjas tuvastatud, et 1) müüja ja kaebaja on omavahel seotud pikaajaliste äritehingute kaudu; 2) kaup tarniti nii, et ei sõlmitud müügilepinguid, milles oleks nähtud ette kauba tarnimise, tasumise või tagastamise jm sellistele tehingutele eriomaseid tingimusi; 3) kaup tarniti ilma ettemakseta ja seda hoolimata asjaolust, et kaebaja võlgnes müüjale varasemate tarnete eest märkimisväärseid summasid; 4) ei nähtud ette riskimaandamise meetmeid (ettemaksed, käendused, tagatised, viivised jms), mis on tavapärase äritegevuses harilikud, olgugi et vaidlusalustel tehingutel oli iseäranis suur väärtus; 5) puuduvad tõendid, et müüja oleks üldiselt teostanud kontrolli maksete ja muude kohustuste üle; 6) ilmnes juhtumeid, mil kaebaja äriühingu heaks töötavad isikud tegutsesid müüja nimel volituse alusel ja kasutasid tema äriühingu pitsatit.

- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtukolleegiumi arvates annavad kõik need faktilised asjaolud mõistlikult alust arvata, et müüja ja käesoleva kohtuasja kaebaja on omavahel iseäranis tihedalt seotud, mistõttu nende isikute vahelised tehingud sõlmiti ja sooritati tingimustel, mis ei ole iseloomulikud tavapärasele äritegevusele, ning puuduvad muud objektiivsed asjaolud, millega saaks põhjendada niisuguste tehingute majanduslikku loogikat.
- 14 Sellega seoses tuleb märkida, et käesoleva juhtumi sarnased majandusüksuste tegutsemismustrid on üldiselt tüüpilised niisugustele juhtudele, mil üks tehingupool on teise kontrolli all või mõlemad ühe kolmanda isiku kontrolli all. Seega, ehkki ei ole ametlikke tõendeid sellise kontrolli kohta *de jure*, on kohtukolleegium arvamusel, et käesoleva kohtuasja asjaoludel võib olla põhjendatud müüja ja kaebaja pidamine *de facto* seotud isikuteks ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 1 punkti d ja rakendusmääruse artikli 143 lõike 1 punktide e ja/või f tähenduses.
- 15 Põhikohtuasjas tuvastas toll samuti, et on alust pidada kaebajat ja müüjat seotud isikuteks vastavalt rakendusmääruse artikli 143 lõike 1 punktile b, s.o õiguslikult seisundilt äripartneriteks.
- 16 Euroopa Kohus ei ole oma praktikas tõlgendanud mõistet „õiguslikult seisundilt äripartnerid“ ning selle sätte sisust tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtu jaoks küsimusi.
- 17 Vastavalt sellele, kuidas mõistet „äripartnerlus“ üldiselt mõistetakse, võib eeldada, et selline õiguspärane äritegevuse vorm ühendab mitut teineteisest sõltumatut isikut, kes ei ole omakorda kolmanda isiku kontrolli all. Seda õigussuhte vormi iseloomustab muu hulgas partnerluspoolte ühine suundumus majanduskasule (kasumile) ning investeerimise ja tegevuse juhtimise funktsioonide omavaheline jagamine kokkulepitud proportsioonides.
- 18 Käesoleval juhul võib müüja ja kaebaja vahel sõlmitud tehingute asjaolusid, mida on kirjeldatud eespool, eriti kui võtta arvesse nende majandusüksuste kauakestnud omavahelist äritegevust, pidada tõendiks eriti tihedate suhete olemasolu kohta, mis põhinevad suurel usaldusel, mis ei ole iseloomulik tavapärasele äritegevusele. Need asjaolud viitavad sellele, et müüja ja kaebaja vaheline ärisuhe võib *de facto* olla samaväärne äripartnerlusega rakendusmääruse artikli 143 lõike 1 punkti b tähenduses. Siiski ei ole selge, kas selline hinnang on põhjendatud, eriti kuna selle sätte sõnastuses, mida tuleb tõlgendada kitsalt, on selgelt ette nähtud, et isikud peavad olema „õiguslikult seisundilt äripartnerid“.

Teine eelotsuse küsimus

- 19 Käesoleval juhul kasutas toll kaebaja imporditava kauba tolliväärtuse määramiseks tehinguandmeid sama päritolu, s.o Malaisia (ja sama tootja) kauba kohta, mida eraldiseisev importija importis sama nimetuse (kliimaseadmete osad) all, liigitatuna sama TARIC-koodi 8415 90 00 90 alla, mille puhul tehinguväärtus

oli 56,67 Leedu litti kilogrammi kohta. See oli ainus PREMI andmebaasis registreeritud juhtum, mil Malaisiast eksporditi kaupa sama TARIC-koodi 8415 90 00 90 all 2010. aastal. Toll rakendas selle juhtumi tehinguväärtust kaebaja poolt aastatel 2009–2011 deklareeritud kauba väärtuse suhtes.

- 20 Käesolevas menetlusstaadiumis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolleegium, et kaebaja ei ole tõendanud, et vaidlusaluse kauba väärtus on väga lähedane ühele ühenduse tolliseadustiku artikli 29 lõike 2 punktis b nimetatud väärtustest. Kaebaja imporditud kauba väärtuse kindlaksmääramiseks tegi toll kindlaks, et identsete ja sarnaste kaupade tehinguväärtust ei olnud võimalik kasutada tolliväärtuse määramiseks vastavalt päritoluriigile, s.t PREMI andmebaas ei sisalda teavet tehingute kohta, mis vastavad identsete ja sarnaste kaupade suhtes seatud nõuetele, nagu neid käsitatakse vastavalt ühenduse tolliseadustiku ja rakendusmääruse asjakohastele sätetele. Samuti ei olnud võimalik määrata väärtust kindlaks mahaarvatava väärtuse meetodil, sest kaebaja ei olnud esitanud selle meetodi rakendamiseks vajalikke dokumente ja andmeid. Samuti ei olnud võimalik arvutada kauba väärtust arvutatud väärtuse meetodil, sest rakendusmääruse artikli 153 lõike 1 kohaselt ei või toll nõuda ühenduseväliselt isikult selle väärtuse kindlaksmääramiseks vajalike andmete esitamist. Teisisõnu ei olnud kaebaja imporditud kauba väärtust võimalik kindlaks määrata ühenduse tolliseadustiku artiklite 29 ja 30 järjepideva kohaldamise teel. Sellisel juhul tuleb imporditava kauba tolliväärtus kindlaks määrata vastavalt ühenduse tolliseadustiku artikli 31 lõike 1 kolmanda taande sätetele.
- 21 Seetõttu tegi toll vastavalt eespool nimetatud normidele ja resolutsiooniga nr 1332 heaks kiidetud eeskirja punktidele 12 ning tolliameti eeskirja punktidele 7 ja 24 kindlaks, et kaebaja poolt aastatel 2009–2011 imporditud ja deklareeritud kauba tolliväärtuseks tuleb pidada Malaisiast sama TARIC-koodi all 2010. aastal imporditud kauba ekspordi ainsa registreeritud juhtumi suhtes määratud väärtust. Käesoleval juhul ei ole tõendeid selle kohta, et toll on teinud jõupingutusi asjakohase lisateabe saamiseks teiste liikmesriikide pädevatelt asutustelt.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolleegiumi arvates ei saa kauba tolliväärtuse kindlaksmääramine ainsa tollile teada olnud juhtumi põhjal iseenesest anda alust saadud tulemuste täpsuse ja õigsuse kahtluse alla seadmiseks. Seda järeldust toetavad ka rakendusmääruse artikli 150 lõige 3 ja artikli 151 lõige 3, mille sisust nähtub, et identsete (artikkel 150) või sarnaste (artikkel 151) kaupade müügis seisneva ainsa tehingu väärtusest piisab imporditava kauba tolliväärtuse määramiseks.
- 23 Teisest küljest on eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolleegium seisukohal, et sellega seoses tuleks toonitada kaupade *õige* klassifitseerimise tähtsust; seetõttu tuleb asetada erilist rõhku mõistetele „identne kaup“ ja „sarnane kaup“, nagu need on määratletud rakendusmääruse artikli 142 lõike 1 punktides c ja d.
- 24 Käesoleva kohtuasja asjaoludel on oluline üksnes mõiste „sarnane kaup“. Rakendusmääruse artikli 142 lõike 1 punktis d on sarnane kaup määratletud kui

ühes ja samas riigis toodetud kaup, mis ei ole igas suhtes ühesugune, kuid millel on sarnased omadused ja koostis, mis võimaldavad täita samasugust otstarvet ja üksteist kaubanduslikult asendada. Selleks et määrata kindlaks, kas kaup on sarnased, tuleb muude tegurite hulgas arvesse võtta ka kauba kvaliteeti, mainet ja kaubamärgi olemasolu.

- 25 Kogutud andmed võimaldavad mõistlikult järeldada, et vaidlusalune kaup ja see kaup, millega toll vaidlusalust kaupa selle tolliväärtuse kindlaksmääramise eesmärgil võrdles, ei olnud – olgugi et eri importijad deklareerisid neid ühe ja sama nimetusega (kliimaseadmete osad), ühe ja sama TARIC-koodiga 8415 90 00 90 ning ühtviisi Malaisia päritoluga (üks ja sama tootja) – siiski sarnased, kui võtta arvesse selle mõiste tunnuseid, mis on ette nähtud rakendusmääruse artikli 142 lõike 1 punktis d.
- 26 Tuleb tähele panna, et vastavalt määruste nr 1031/2008 ja nr 948/2009 sätetele, kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi nomenklatuuri selgitavatele märkustele (HSi selgitavad märkused, 2007), kombineeritud nomenklatuuri klassifitseerimise üldreeglitele 1 ja 6 ning gruppide ja jaotiste, rubriikide ja alamrubriikide pealkirjadele kuuluvad kliimaseadmete osad KNi alamrubriigi 8415 90 alla. Sellesse alamrubriiki võivad siiski kuuluda väga erinevad kliimaseadmete osad, millel on erinev otstarve ja mis võivad mõistagi olla erineva väärtusega.
- 27 Teisisõnu viitavad käesolevas asjas tuvastatud asjaolud sellele, et TARIC-kood, mis on mõeldud sarnase kauba kombineerimiseks tolliklassifikatsiooni eesmärgil, oli käesoleval juhul liiga üldine (abstraktne).